

RAPORT

O CIEPŁOWNICTWIE

**Ciepłownictwo
BEZ ŚRODKÓW
NA TRANSFORMACJĘ
głównym powodem
stan prawa
i praktyka regulacyjna**

 Izba Gospodarcza
Ciepłownictwo Polskie

Warszawa, marzec 2020 r.

CIEPŁOWNICTWO BEZ ŚRODKÓW NA TRANSFORMACJĘ – GŁÓWNYM POWODEM STAN PRAWA I PRAKTYKA REGULACYJNA

Ciepłownictwo systemowe jest najpowszechniejszą formą zaopatrzenia w ciepło dla celów bytowych. Jest jednocześnie najbardziej „regulowanym” obszarem prowadzenia działalności gospodarczej w szeroko rozumianym sektorze energetycznym. Najważniejszymi elementami regulacji są rozwiązania prawne oraz tzw. praktyka regulacyjna związana z ustalaniem taryf na ciepło.

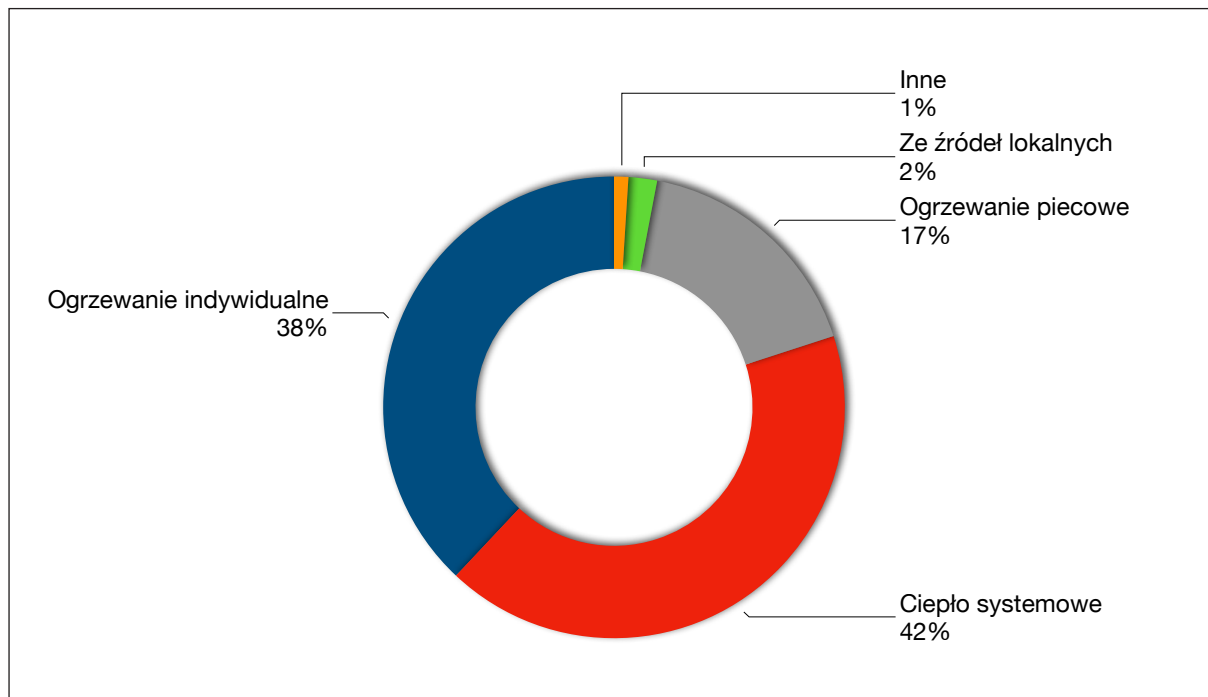
Od rezultatu regulacji w zakresie taryf zależało do tej pory przede wszystkim bezpieczeństwo dostaw ciepła dla ponad 40% gospodarstw domowych, bo tak duża część społeczeństwa korzysta z usług sektora ciepłownictwa systemowego. Ale dzisiaj takie podejście do regulacji już nie wystarczy. Obecna i przyszła polityka regulacyjna powinna sprostać wyzwaniom stawianym przed tym sektorem wynikającym z obowiązującej polityki energetyczno-klimatycznej UE i pozwolić na osiągnięcie sukcesu w realizacji celów Polityki Energetycznej Polski, w tym w walce o czyste powietrze na poziomie krajowym. Ogrom zadań, przed którym stoi dzisiaj polskie ciepłownictwo, wymaga odpowiedniej kondycji ekonomicznej przedsiębiorstw ciepłowniczych. Niestety, na tym polu sytuacja sektora ciepłowniczego daleko odbiega od normalności, co budzi poważne zaniepokojenie zarówno kadry zarządzającej przedsiębiorstwami ciepłowniczymi, jak i ich właścicieli, oraz od pewnego czasu również administracji centralnej.

Niniejsze opracowanie jest podsumowaniem informacji zawartych w corocznym opracowaniu Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki – Energetyka Ciepła w liczbach oraz uzyskanych od przedsiębiorstw – członków Izby Gospodarczej Ciepłownictwo Polskie – jedynej organizacji samorządu gospodarczego sektora ciepłowniczego. IGCP skupia ponad 240 członków, prowadzących działalność w zakresie zaopatrzenia w ciepło objętą regulacją ustaloną przez ustawę Prawo energetyczne i wydane na jej podstawie przepisy wykonawcze. Stanowią oni około 85% rynku ciepła systemowego w Polsce.

Zarząd IGCP

Ciepłownictwo systemowe w liczbach

Rynek ciepła systemowego w Polsce należy do największych w Unii Europejskiej. Obejmuje ponad 40% gospodarstw domowych a mierząc wolumenem rocznej sprzedaży ciepła do odbiorców porównać go można jedynie z rynkiem niemieckim. (Podstawowe dane dotyczące wielkości rynku ciepła systemowego w Polsce zawiera Tabela 1)

**Rysunek 1. Struktura zaopatrzenia w ciepło gospodarstw domowych
Narodowy Spis Powszechny Mieszkań – GUS 2011**

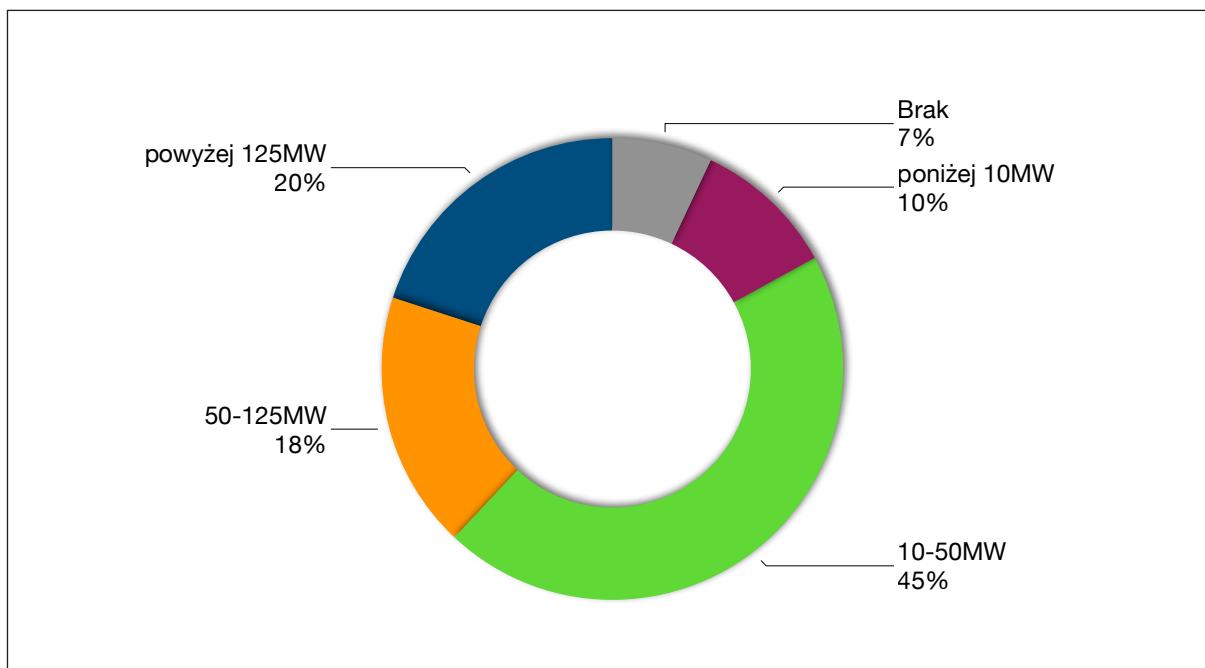
Obecnie w Polsce funkcjonuje 399 koncesjonowanych przedsiębiorstw ciepłowniczych¹, tj. takich których zakres prowadzonej działalności ciepłowniczej, wymierzony mocą zainstalowaną w urządzeniach lub dostarczoną do odbiorców, przekracza 5 MW. Biorąc pod uwagę fakt, iż wiele przedsiębiorstw swoją działalnością obejmuje więcej niż jedną lokalizację, to funkcjonujących systemów ciepłowniczych jest znacznie więcej. I działają one na pewno w miastach poniżej 20 tysięcy mieszkańców, których jest 220. Zgodnie z definicją formalną: *system ciepłowniczy to sieć ciepłownicza oraz współpracujące z tą siecią urządzenia i instalacje służące do wytwarzania lub odbioru ciepła*² - co oznacza, że systemy ciepłownicze służą do zaspokajania potrzeb na ciepło również na mniejszą niż oznacza próg udzielania koncesji skalę i poza sferą koncesjonowania i regulacji istnieje bardzo duża liczba „mikro rynków” ciepła systemowego.

Wobec braku szczegółowych informacji i danych na temat tej części rynku ciepła systemowego w większości przypadków analizy i wnioski dotyczyć będą obszaru przedsiębiorstw ciepłowniczych objętych koncesjonowaniem tj. takich, w których moc zainstalowana w przypadku wytwarzania ciepła lub zamówiona przez odbiorców ciepła w przypadku przesyłu i dystrybucji oraz obrotu, przekracza 5 MW³.

¹ Energetyka ciepłownicza w liczbach 2018 – URE 2019

² Paragraf 1 punkt 21 Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 15 stycznia 2007 w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemów ciepłowniczych

³ Art. 32ust 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne

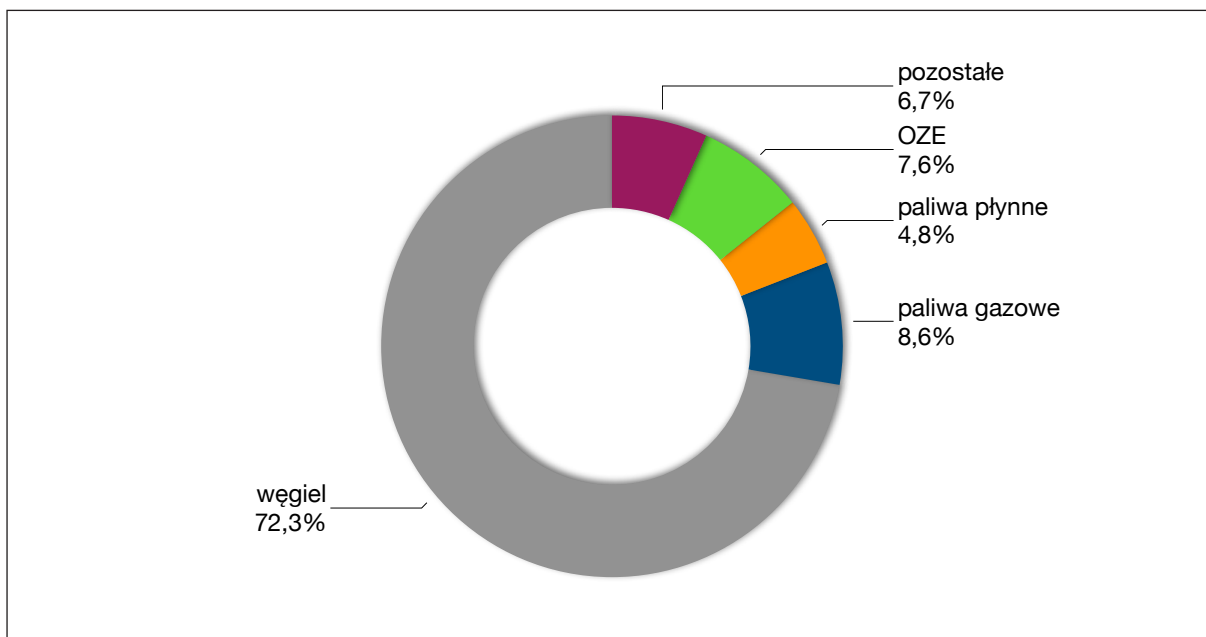

Rysunek 2. Struktura wielkości źródeł ciepła w koncesjonowanych systemach ciepłowniczych w Polsce¹

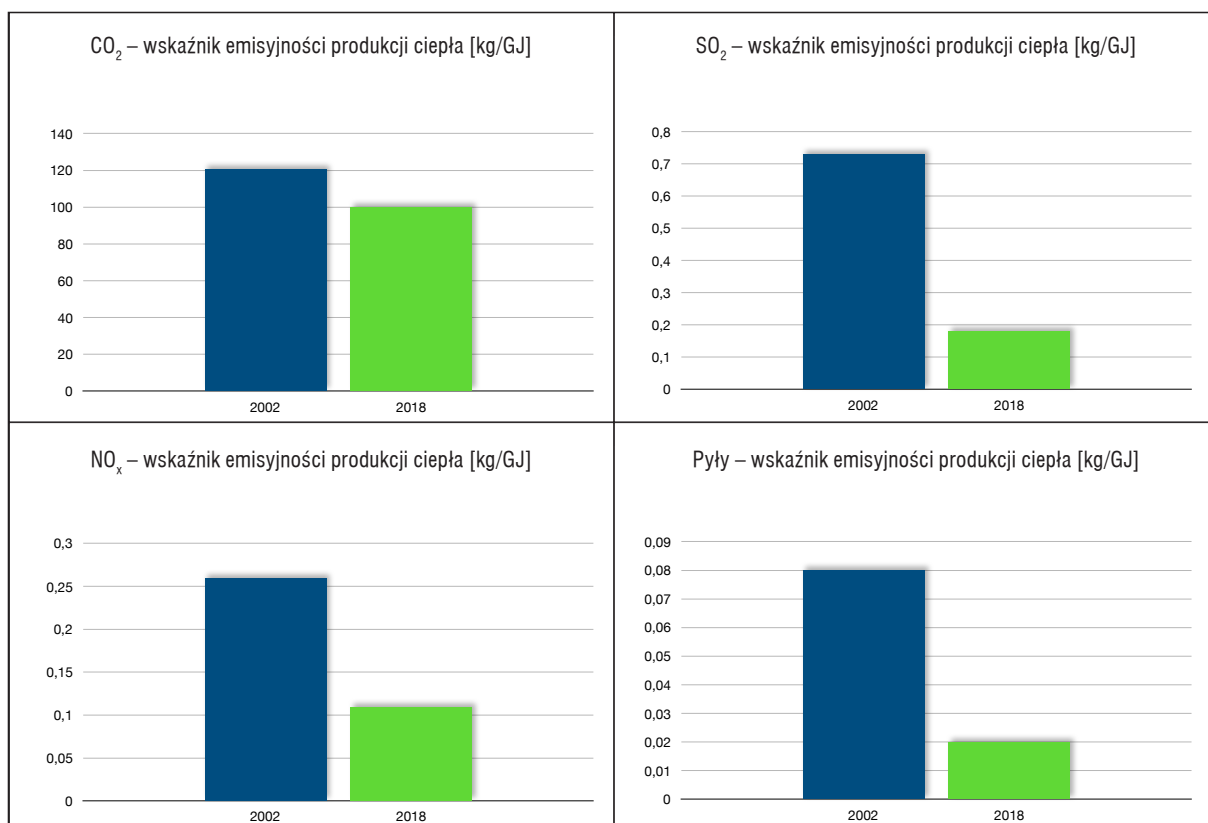
Tabela 1. Podstawowe dane dotyczące przedsiębiorstw ciepłowniczych objętych koncesjonowaniem za rok 2018¹

Liczba koncesjonowanych przedsiębiorstw	Szt.	399
Moc zainstalowana w źródłach ciepła	MW	55 209,6
Moc zamówiona przez odbiorców	MW	34 577,4
Długość sieci ciepłowniczych	km	21 367,6
Zatrudnienie	etat	29 116
Sprzedaż ciepła ogółem	TJ	358 801,1
Ciepło oddane do sieci ciepłowniczych	TJ	267 222,2
Ciepło sprzedane z sieci ciepłowniczych	TJ	233 674,1
Udział przedsiębiorstw „zintegrowanych pionowo”	%	ok. 80
Udział przedsiębiorstw w formie spółek kapitałowych	%	94,5

Podstawowym nośnikiem energii pierwotnej w polskim ciepłownictwie systemowym jest od lat węgiel kamienny. Jego znaczący udział w strukturze stosowanych nośników energii wiąże się nierozdzielnie z niemożliwymi do akceptacji w obecnej polityce klimatyczno-energetycznej efektami środowiskowymi. Tu warto podkreślić, że na tym polu w ostatnim okresie ciepłownictwo ma swoje sukcesy w postaci znacznej redukcji wszystkich zasadniczych wskaźników emisji.

Rysunek 3. Struktura paliw wykorzystywanych w źródłach ciepła koncesjonowanych przedsiębiorstwach ciepłowniczych w roku 2018⁴

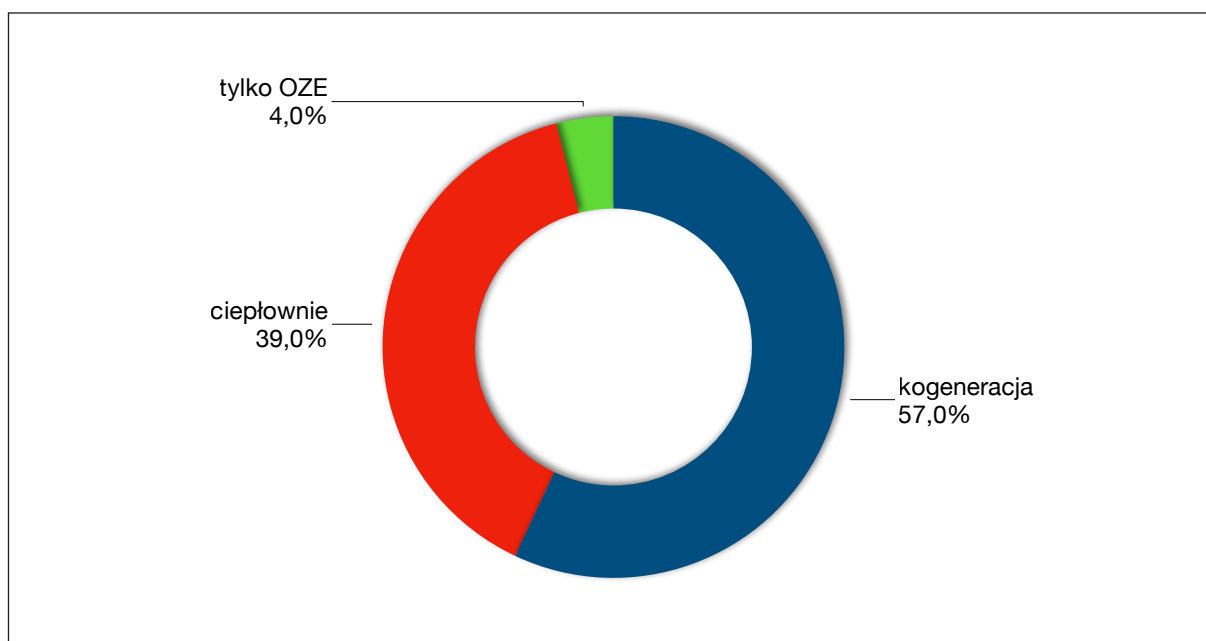
Rysunek 4. Podstawowe wskaźniki emisyjności produkcji ciepła w koncesjonowanych przedsiębiorstwach ciepłowniczych⁴

⁴ Energetyka ciepła w liczbach 2018 – URE 2019

Jednym z najważniejszych wskaźników oceny jakości ciepła systemowego jest jego „jakość energetyczna”, wynikająca z stosowania efektywnych technologii produkcji ciepła takich jak kogeneracja oraz odnawialne źródła energii.

Należy szczególnie podkreślić, że udział ciepła dostarczonego do sieci ciepłowniczych wyprodukowanego w kogeneracji sięga prawie 60%. W skali Europy jest to całkiem dobry wynik.

Jednak ilość systemów ciepłowniczych, do których dociera ciepło z kogeneracji jest bardzo niewielka. Według raportu Prezesa URE udział podmiotów wykazujących produkcję ciepła w kogeneracji wynosi około 25%. Tak znacząca wielkość rocznego wolumenu dostarczonego ciepła wynika z faktu, iż ciepło z kogeneracji to domena dużych systemów ciepłowniczych.

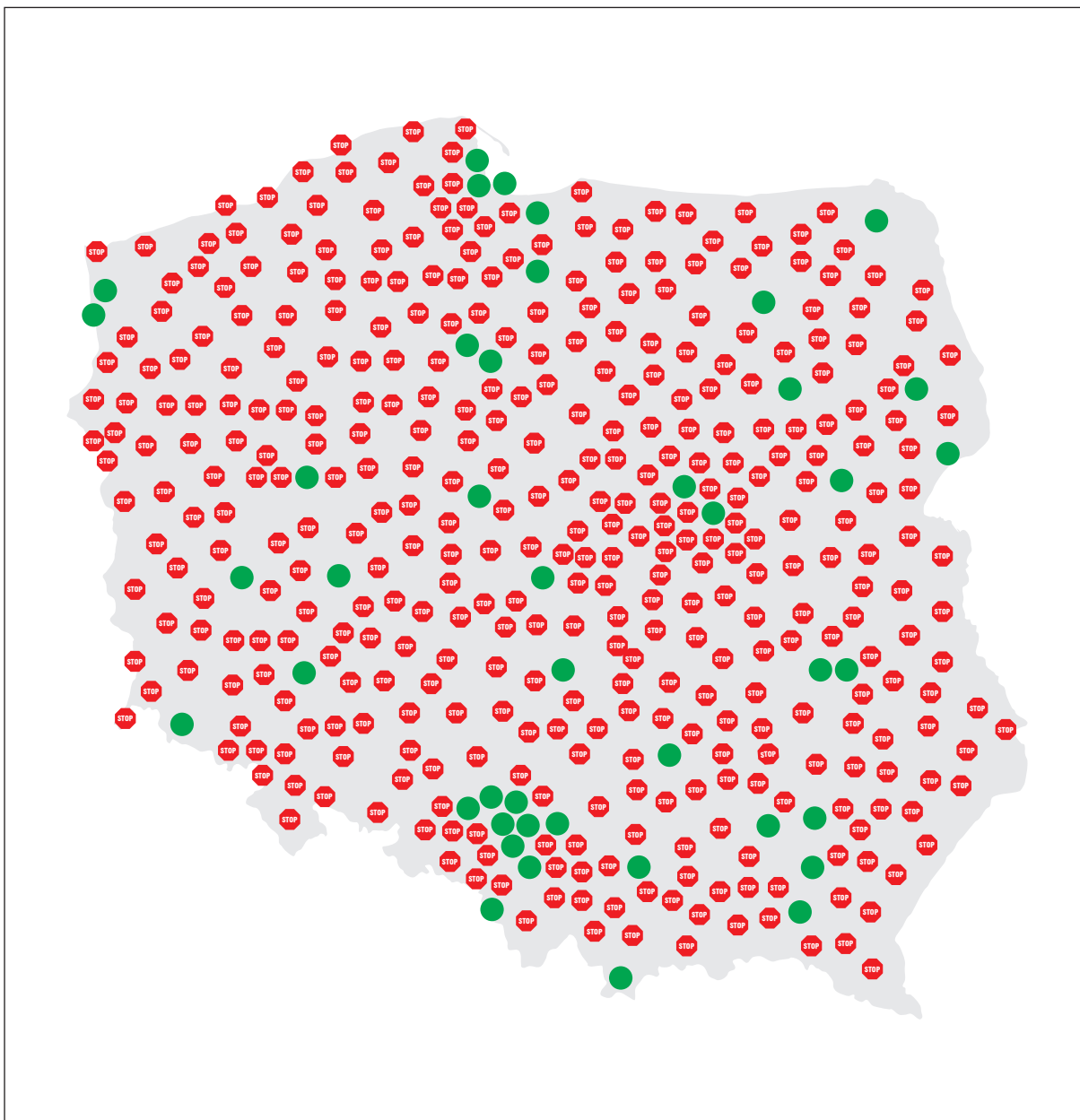
Rysunek 5. Struktura pochodzenia ciepła w koncesjonowanych systemach ciepłowniczych w roku 2018⁵

Jakość ciepła dostarczanego do systemów ciepłowniczych jest dzisiaj kluczowym elementem determinującym przyszłość ciepłownictwa systemowego. Wynika to przede wszystkim z przyjętych kierunków transformacji obszaru zaopatrzenia w ciepło na poziomie UE, która w polityce klimatyczno-energetycznej wskazuje, iż jedynie „efektywne energetycznie systemy ciepłownicze” mają rację bytu w przyszłości. Miara tej efektywności została określona w definicji takiego systemu, która zawarta jest w polskim prawie w art. 7b ust 4 ustawy Prawo energetyczne:

4. Przez efektywny energetycznie system ciepłowniczy lub chłodniczy rozumie się system ciepłowniczy lub chłodniczy, w którym do wytwarzania ciepła lub chłodu wykorzystuje się co najmniej w:

- 1) 50% energię z odnawialnych źródeł energii lub
- 2) 50% ciepło odpadowe, lub
- 3) 75% ciepło pochodzące z kogeneracji, lub
- 4) 50% połączenie energii i ciepła, o których mowa w pkt 1-3.

⁵ Opracowanie własne na podstawie Energetyka ciepła w liczbach 2018 – URE 2019

Rysunek 6. Poglądowy rozkład systemów ciepłowniczych spełniających kryterium „efektywnego energetycznie systemu ciepłowniczego” zgodnie z art. 7b ust 4 ustawy Prawo energetyczne⁶

Wnioski wyjściowe:

1. Tylko 20% ciepła wytwarzane jest z nośników energii wpisujących się w unijną politykę klimatyczno-energetyczną.
2. Udział ciepła produkowanego w kogeneracji jest znaczący, ale niestety realizowany jest tylko w dużych systemach ciepłowniczych.
3. Spośród systemów ciepłowniczych objętych koncesjonowaniem ponad 83% nie spełnia kryterium efektywnego energetycznie zgodnie z definicją zawartą w art. 7b ust 4 ustawy Prawo energetyczne.

⁶ Badania własne Izby Gospodarczej Ciepłownictwo Polskie – 2019

Cele dla ciepłownictwa – unijne i krajowe

- Jakość ciepła musi odpowiadać wymogom standardów energetycznych dla budynków, co przekłada się na wzrost wykorzystania ciepła ze źródeł odnawialnych. W perspektywie 2030 według polskich ustaleń powinniśmy zwiększać udział OZE w ciepłownictwie o 1,1% rocznie i uzyskać udział ciepła w OZE na poziomie ok 28% przy celu unijnym 32%;
- Emisje do atmosfery pyłów, związków siarki czy azotu muszą utrzymać się w reżimach obecnych i kolejnych regulacji w tym obszarze;
- Aby utrzymać się na rynku ciepła systemy ciepłownicze muszą jak najszybciej uzyskać status „efektywnego energetycznie systemu ciepłowniczego”;
- Poziom redukcji emisji CO₂ do 2030 r. musi wynieść według ustaleń UE o 40 proc. względem 1990 r., zaś dla celu krajowego 30%;
- Wielkość rynku ciepła systemowego determinować będzie przyjęta ścieżka poprawy efektywności energetycznej, gdzie cele węzłowe dla roku 2030 to 23% według założeń krajowych, przy 32,5% według ustaleń na poziomie UE, przy zachowaniu rocznej ścieżki wzrostu nie mniej niż 0,8%;
- W rządowym programie „Czyste Powietrze” najważniejszym narzędziem do walki ze smogiem jest ciepłownictwo systemowe;
- Do 2050 r. według celów UE w zakresie neutralności klimatycznej należy zdekarbonizować budynki, co oznacza konieczność całkowitej zmiany nośników energii w ciepłownictwie.

Potencjalne koszty dostosowania ciepłownictwa systemowego do nowych wyzwań

Wytwarzanie ciepła:

- Konieczna będzie budowa nowych źródeł kogeneracyjnych w małych i średnich systemach ciepłowniczych (ok. 1500-3000 MWe) to oznacza wydatek rzędu 6-15 mld zł.
- Sektor musi również zmodernizować istniejące źródła kogeneracyjne (około 7000 MWe) - to nakłady rzędu 14 mld zł.
- Budowa źródeł ciepła z wykorzystaniem energii odnawialnej (około 8000 MWt) to wydatki na poziomie 15 - 30 mld zł w zależności od użytej technologii.
- Pozostałe technologie produkcji ciepła, w które trzeba będzie zainwestować zgodnie z polityką klimatyczno-energetyczną (odzysk ciepła, magazyny ciepła, zagospodarowanie odpadów; około 1500 MWt) to nakłady rzędu 7 - 12 mld zł

Łącznie daje to kwotę od 42 do 71 mld zł tj. 4,7-7,9 mld/rok.

Przesył i dystrybucja ciepła:

- Należy wybudować 2500 km nowych sieci ciepłowniczych,
- Modernizacji i przebudowy wymaga około 6500 km obecnie istniejących sieci,
- Konieczna jest również modernizacja węzłów cieplnych, likwidacja węzłów grupowych i zainwestowanie w inteligentne sieci ciepłownicze.

W zależności od ograniczenia nakładów tylko do samych sieci, poprzez uzupełnienie ich o węzły, systemy monitorowania i zarządzania sieciami łączne koszty jakie musi ponieść branża należy szacować pomiędzy 11, a 30 mld zł.

Analiza sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw ciepłowniczych

Obraz stanu ekonomicznego podmiotów zajmujących się działalnością gospodarczą w obszarze ciepłownictwa systemowego został przedstawiony na podstawie badania ankietowego zrealizowanego wśród członków Izby Gospodarczej Ciepłownictwo Polskie w lutym 2020 r.

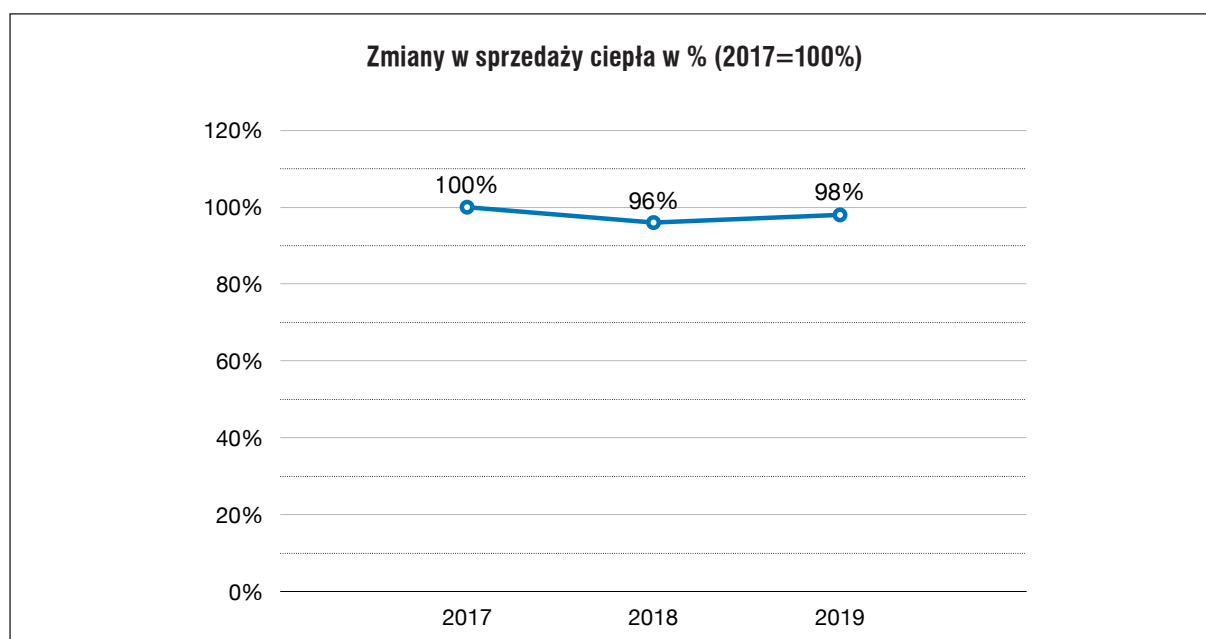
W wyniku badania uzyskano 120 odpowiedzi, co stanowi ponad 50% stanu członków IGCP i ponad 25% stanu przedsiębiorstw ciepłowniczych objętych koncesjonowaniem przez Prezesa URE.

Zbadana grupa przedsiębiorstw jest reprezentatywna dla ciepłownictwa systemowego w Polsce z racji zarówno ilości, zakresu działalności jak też wielkości, mierzonej roczną sprzedażą ciepła oraz stosowanych technologii.

Przedstawiona analiza oparta jest o wartości średnie arytmetyczne w badanej grupie przedsiębiorstw.

Geneza stanu ekonomii – istotne zmiany warunków prowadzenia działalności:

- Popyt na ciepło pomimo rozwoju rynku ciepła nie wzrasta, a wręcz maleje. Najważniejszymi przyczynami są warunki meteorologiczne (efekt zmian klimatycznych) oraz racjonalizacja zużycia ciepła przez odbiorców (dzięki termomodernizacji, automatyzacji itp.)

Rysunek 7. Zmiany wielkości średniej sprzedaży ciepła w GJ w grupie przedsiębiorstw poddanych badaniu ogółem w% (100%=2017 r.)

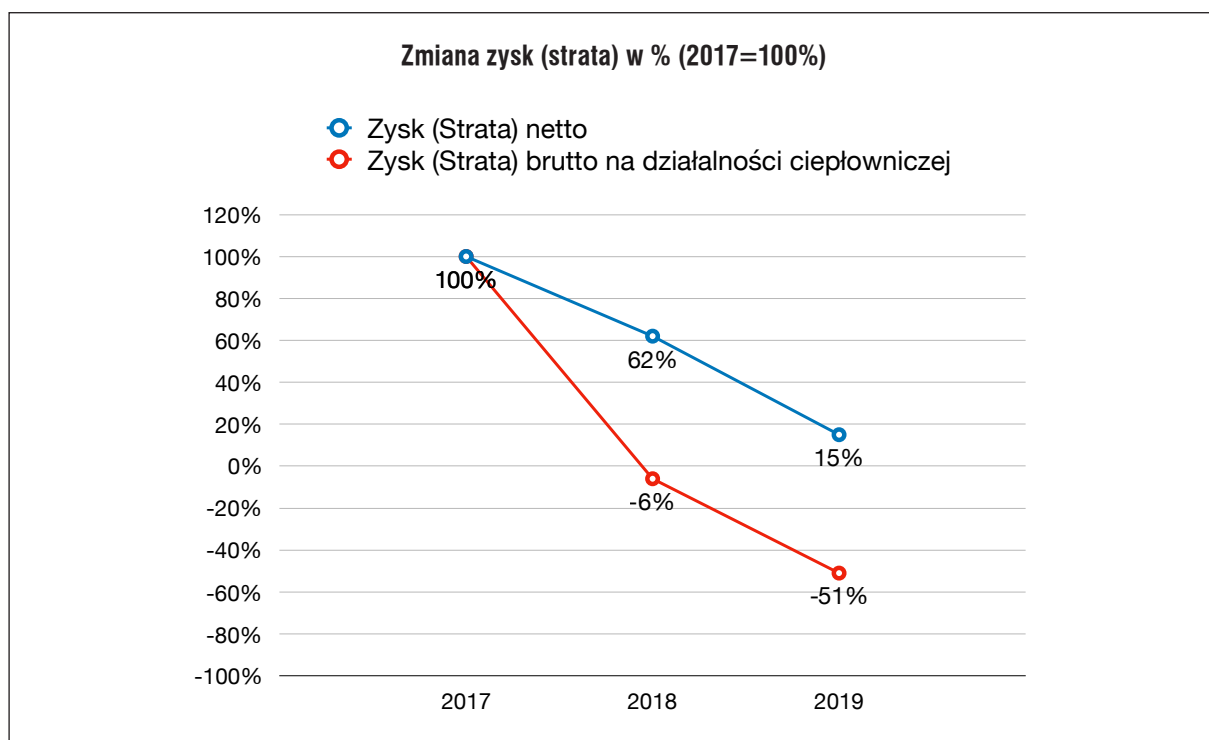
Spadek wielkości sprzedaży ciepła wpływa na spadek przychodów przedsiębiorstwa. Dzieje się tak pomimo realizacji inwestycji w nowe przyłącza ciepłownicze.

- Zmiany niezależnych od przedsiębiorstw kosztów prowadzenia działalności – wzrost cen węgla pomiędzy rokiem 2017, a 2018 r. wyniósł ponad 30% oraz, natomiast ceny uprawnień do emisji CO₂, w drugim półroczu 2018 roku wzrosły o ok. 300%

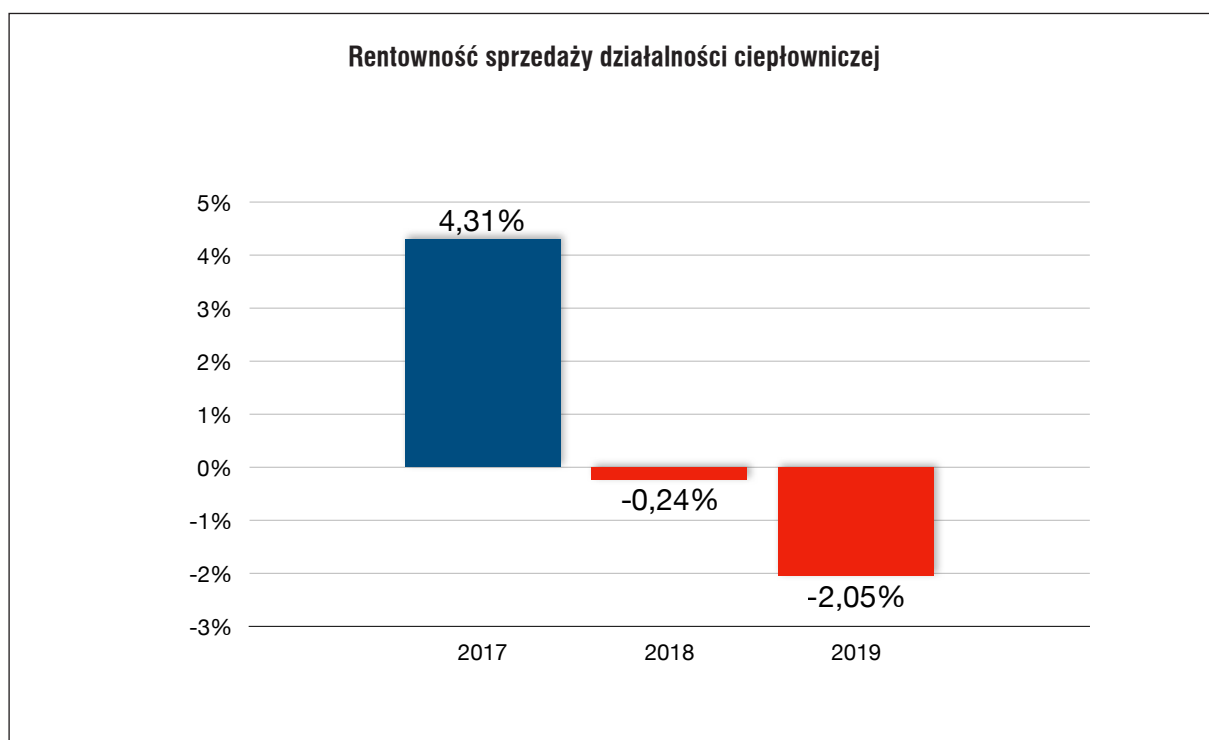
Nakładające się w krótkim czasie oba zjawiska wpłynęły znacząco na zdolność do pokrycia w przedsiębiorstwach kosztów podstawowej działalności przychodami ze sprzedaży w oparciu o obowiązujące taryfy na ciepło, które nie tylko nie zawierają w pełni kosztów uzasadnionych to dodatkowo nie nadążają za zmianami w warunkach prowadzenia działalności w ciepłownictwie.

Najbardziej reprezentatywnymi parametrami oceny sytuacji finansowej przedsiębiorstw są: ich wyniki finansowe, rentowność oraz wskaźniki płynności.

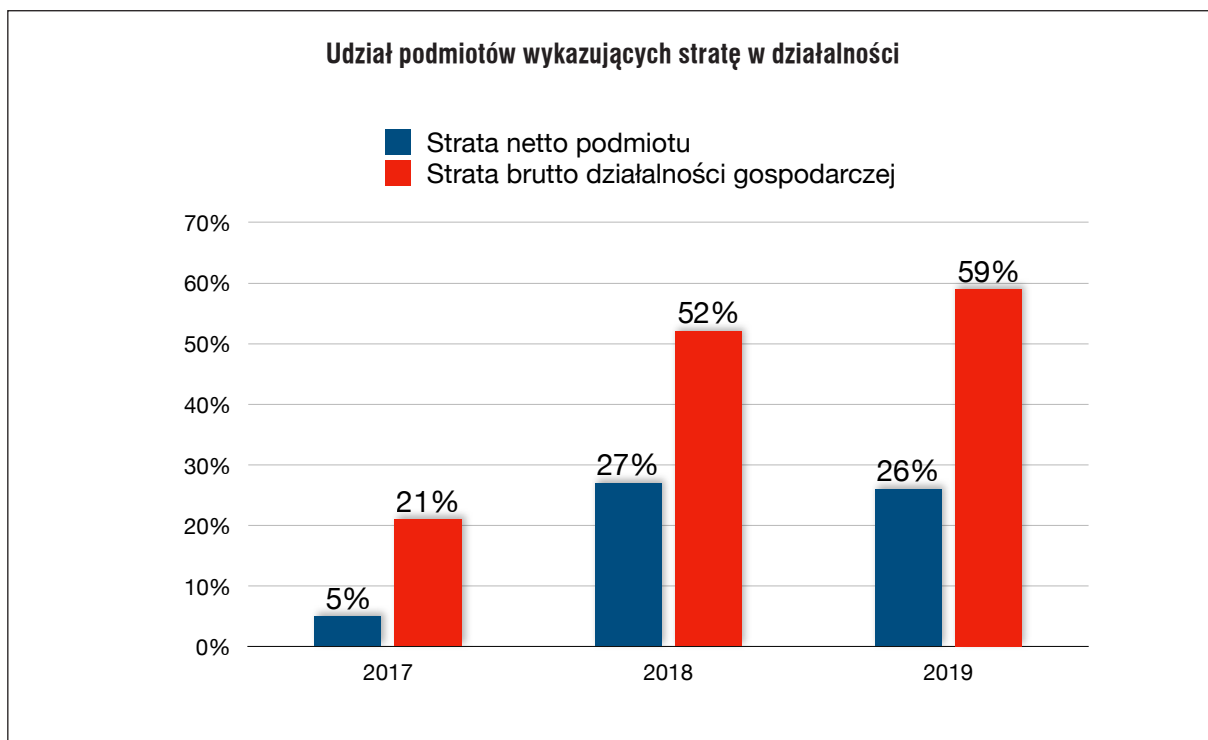
Ostatnie dwa lata to pogłębiająca się strata brutto na działalności ciepłowniczej (podstawowej), co jest między innymi efektem polityki regulacji i zatwierdzania taryf.

Rysunek 8. Zmiana wartości średniej zysku (straty) w grupie przedsiębiorstw poddanych badaniu ogółem w% (100%=2017 r.)

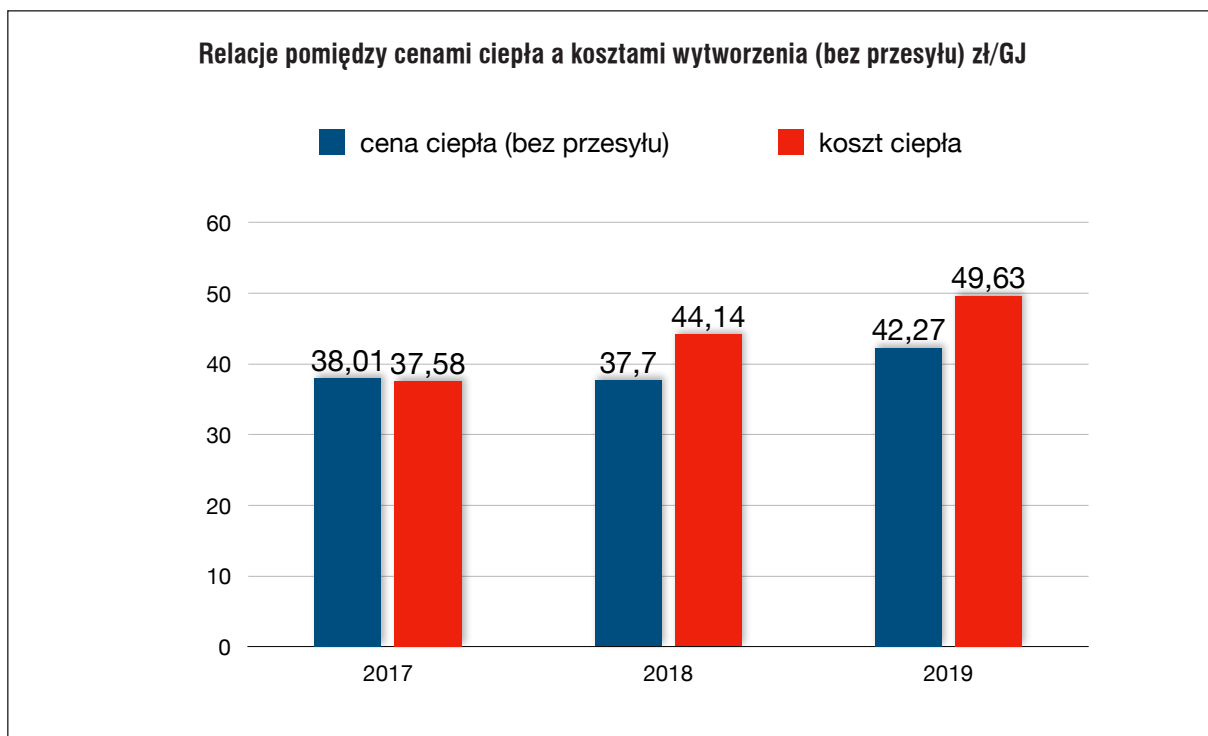

Rysunek 9. Rentowność działalności ciepłowniczej w badanej grupie przedsiębiorstw

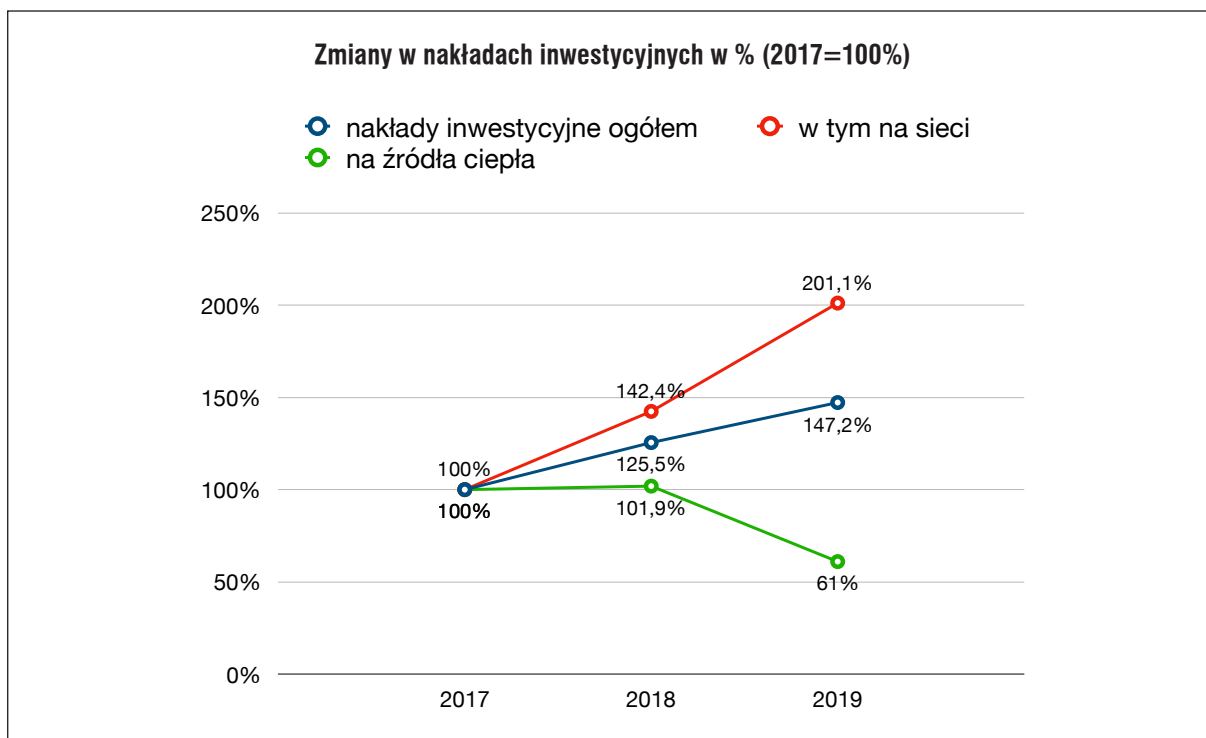
Rysunek 10. Udział podmiotów w badanej grupie wykazujących straty na działalności ogółem i działalności tylko ciepłowniczej

To, co wynika np. z rysunku 10, to znacząca różnica pomiędzy udziałem podmiotów ze stratą ogółem a stratą na działalności ciepłowniczej. Jest to efekt permanentnego subsydiowania działalności ciepłowniczej innymi obszarami działalności przedsiębiorstw. Potwierdza to kolejne zestawienie ukazujące relacje pomiędzy cenami a kosztami ciepła w obszarze wytwarzania (bez usługi przesyłowej).

Rysunek 11. Relacje pomiędzy cenami za ciepło a kosztami jednostkowymi wytwarzania ciepła

Paradoksalnie, pomimo słabych wyników finansowych przedsiębiorstwa sukcesywnie realizują inwestycje. Analiza danych pokazuje, że rosną nakłady inwestycyjne, z tym, że większą skalą charakteryzują się inwestycje „sieciowe”. Fakt realizacji inwestycji w sieci i przyłącza ciepłownicze wynika z atrakcyjności ciepła systemowego dla odbiorców, którzy doceniają bezpieczeństwo dostaw, atrakcyjność ekonomiczną i korzyści ekologiczne wpisujące się w politykę walki ze smogiem. Niepokoi natomiast spadek nakładów na modernizację źródeł ciepła.

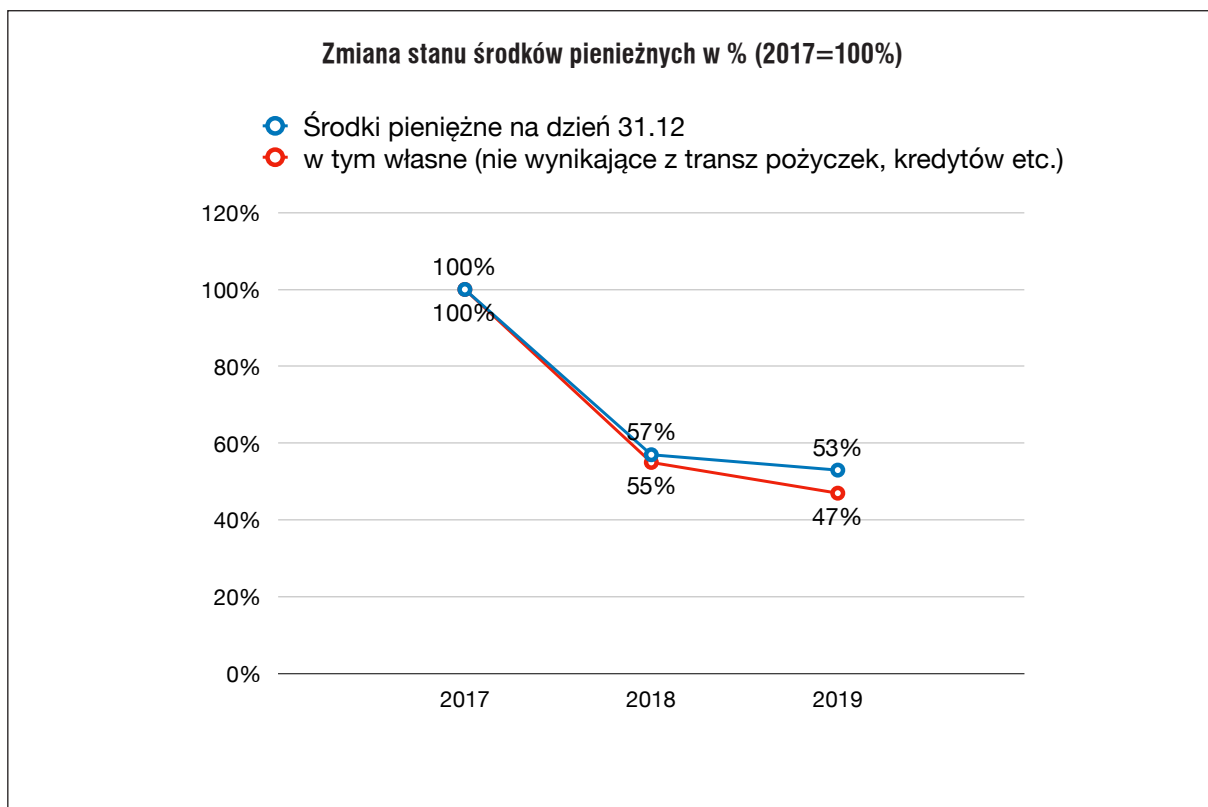

Rysunek 12. Zmiany wartości nakładów na inwestycje ogółem z podziałem na sieci ciepłownicze i źródła ciepła w grupie przedsiębiorstw poddanych badaniu ogółem w% (100%=2017 r.)

W tym kontekście należy szczególnie zaznaczyć, że wzrost nakładów na modernizację sieci ciepłowniczych (poza przyłączeniami nowych odbiorców) lub/i w źródła ciepła (poza kogeneracją) nie przekłada się na wzrost przychodów ze sprzedaży.

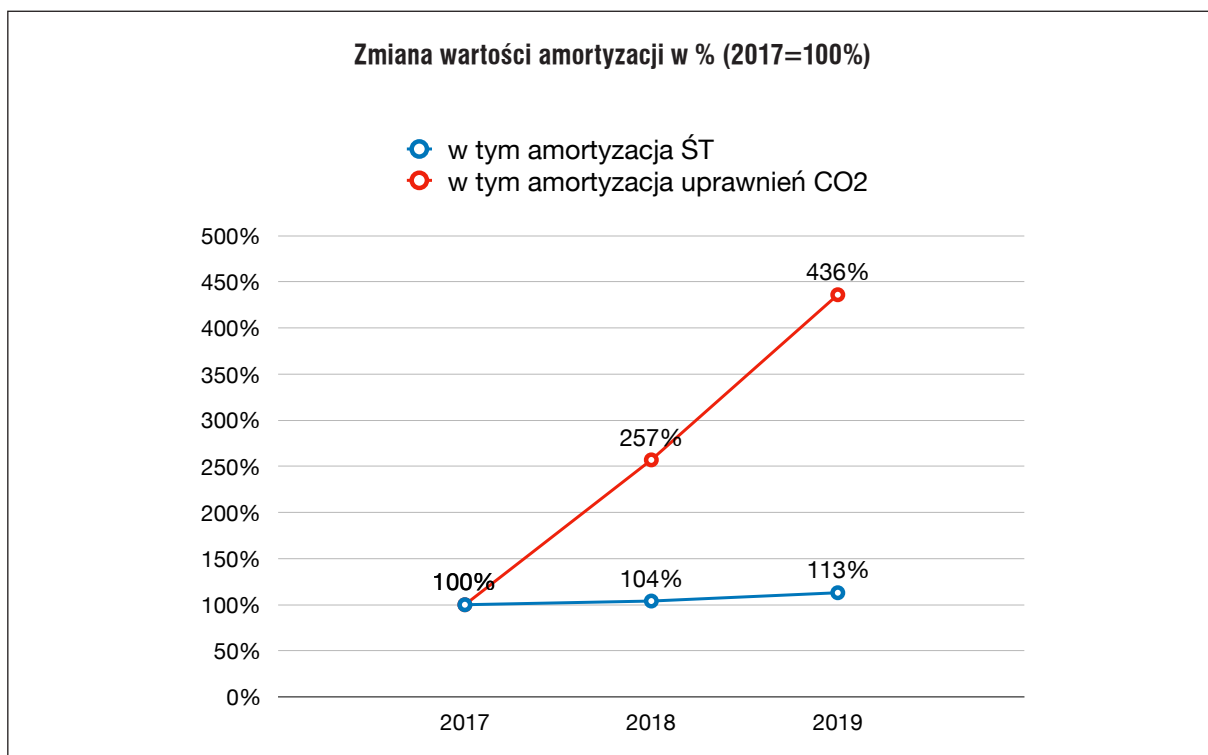
Brak możliwości odpowiedniej reakcji na dynamiczne zmiany w otoczeniu działalności ciepłowniczej przenoszą się na kolejne obszary ekonomii przedsiębiorstw.

Zauważony jest spadek dostępnych środków pieniężnych w przedsiębiorstwach ciepłowniczych, co potwierdza ich bardzo ograniczone możliwości reagowania na ewentualne ryzyka wzrostu kosztów i braku ich pokrycia bieżącymi przychodami. Nie jest to dobra sytuacja w kontekście konieczności realizacji przez sektor kosztownych inwestycji wymagających przecież co najmniej zdolności do pokrycia udziału własnego.

Rysunek 13. Zmiany wartości średnich środków pieniężnych w grupie przedsiębiorstw poddanych badaniu ogółem w% (100%=2017 r.)

Analiza danych dotyczących amortyzacji wskazuje na wzrost jej wartości, co w świetle danych na temat inwestycji, byłoby postrzegane pozytywnie. Jednak po zbadaniu elementów tejże amortyzacji ocena sytuacji ekonomicznej podmiotów ulega zdecydowanej zmianie.

Rysunek 14. Zmiana wartości średniej amortyzacji w grupie przedsiębiorstw poddanych badaniu ogółem w% (100%=2017 r.)

W amortyzacji zawiera się koszt umorzenia uprawnień, który jest jednorazowym wydatkiem związanym z ich zakupem. Pomniejsza go tylko pula bezpłatnie przydzielonych uprawnień. W odróżnieniu od amortyzacji środków trwałych jest to w 100% wydatek poniesiony w danym roku i tym samym nie daje możliwości generowania środków pieniężnych tak jak amortyzacja środków trwałych. Dlatego między innymi spadają wartości wskaźników płynności.

Z uwagi na deficyt środków pieniężnych przedsiębiorstwa przesuwają z roku na rok zakup niezbędnych do rozliczenia emisji uprawnień do emisji CO₂.

Z badań wynika, że w roku 2017 przedsiębiorstwa zakupiły uprawnienia pokrywające ponad 85% rocznego zapotrzebowania.

Już rok później, w roku 2018 zakupy pokryły zaledwie 40%, zaś w roku 2019 zaledwie 30% rocznego zapotrzebowania na uprawnienia do emisji. Oznacza to przesunięcie wydatków na pokrycie kosztów bilansowania emisji na kolejne lata.

Wykazana w badaniu amortyzacja uprawnień dotyczyła więc umorzenia uprawnień głównie za rok objęty sprawozdaniem, a w przypadku roku 2019 słabe wyniki na działalności ciepłowniczej są między innymi efektem założonej rezerwy na poczet rozliczenia i umorzenia uprawnień za ten rok.

Tabela 2. Wybrane wskaźniki do oceny sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw

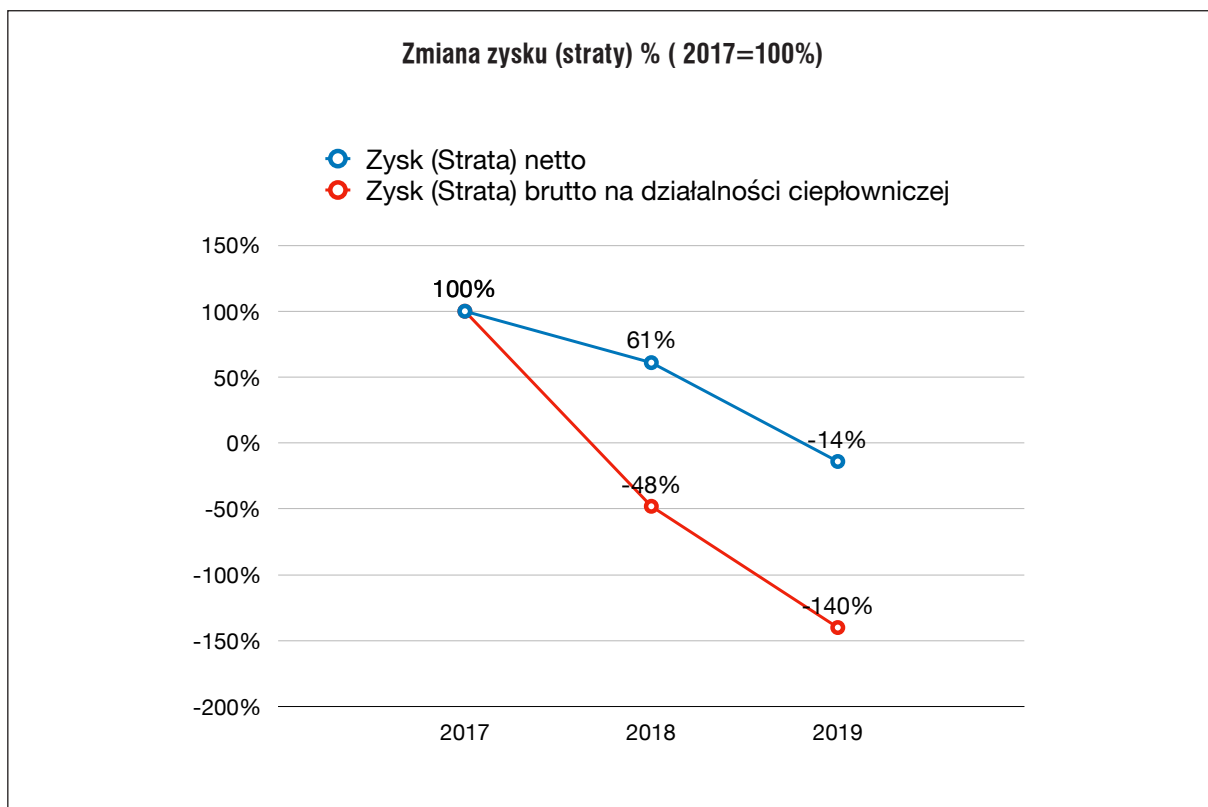
Opis pozycji	jdn.	2017	2018	2019
		średnia	średnia	średnia
Średnio roczna jednoczłonowa cena ciepła				
<i>ogółem z przesyłem (dystrybucją)</i>	zł/GJ	59,23	61,06	64,81
<i>tylko ciepła – bez przesyłu (dystrybucji)</i>	zł/GJ	38,01	39,55	42,27
<i>tylko usługi przesyłowej</i>	zł/GJ	19,96	20,34	21,69
Średnio roczny koszt jednostkowy ogółem sprzedaży ciepła	zł/GJ	57,05	61,90	64,08
<i>Średnio roczny jednostkowy koszt wytworzenia ciepła</i>	zł/GJ	37,58	43,44	49,63
<i>Średnio roczny jednostkowy koszt zakupu ciepła</i>	zł/GJ	41,36	42,24	40,18
wskaźnik zadłużenia długoterminowego <i>(zobowiązania długoterminowe/kapitał własny)</i>	-	25%	28%	35%
wskaźnik rentowności kapitału ROE <i>(zysk netto/kapitał własny)</i>	-	6,8%	4,2%	0,9%
wskaźnik płynności bieżącej <i>(aktywa obrotowe/zobowiązania krótkoterminowe)</i>	-	1,52	1,42	1,30
wskaźnik płynności szybkiej <i>(aktywa obrotowe-zapasy-rozliczenia międzyokresowe/zobowiązania krótkoterminowe)</i>	-	1,15	1,00	0,95

Rentowność kapitału spadła w roku 2019 do poziomu poniżej 1%, czyli o 86% w ciągu dwóch lat (w odniesieniu do poziomu z 2017 roku). Wskaźniki płynności bieżącej oraz szybkiej w ostatnich dwóch latach są poniżej wartości referencyjnych.

SYTUACJA PRZEDSIĘBIORSTW CIEPŁOWNICZYCH WYTWARZAJĄCYCH CIEPŁO I ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ W KOGENERACJI

Ciekawe wnioski przyniosła analiza próbki 20 przedsiębiorstw wytwarzających ciepło i energię elektryczną w kogeneracji.

Jak się okazało jest to grupa o najgorszych wynikach finansowych spośród badanych. W tym wypadku przychody z działalności ogółem w 2019 roku nie pokryły kosztów ogółem i przedsiębiorstwa odnotowały stratę ok. 1 mln zł. Jak widać na poniższym wykresie nastąpił radykalny spadek wyników finansowych zarówno na działalności ogółem – spadek 114% oraz działalności ciepłowniczej 140% w odniesieniu do 2017 r.

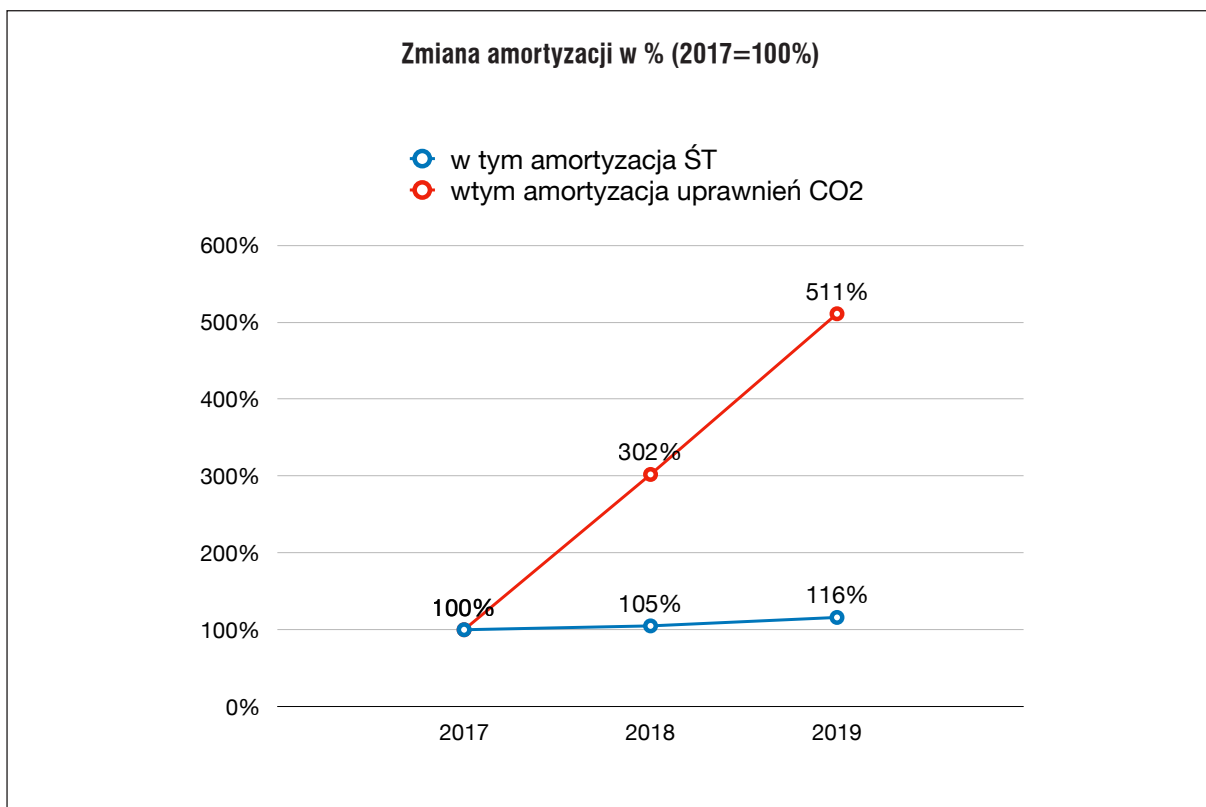

Rysunek 15. Zmiana wartości średniej zysku (straty) w grupie przedsiębiorstw wytwarzających ciepło w kogeneracji w% (100%=2017 r.)

W 30% przypadków przedsiębiorstw w tej grupie odnotowano stratę w roku 2018, ale już rok później udział ilości przedsiębiorstw ze stratą wzrósł aż do 40%. W latach 2018 i 2019 przedsiębiorstwa te wykazały też pogłębiającą się stratę brutto na działalności ciepłowniczej. Przy czym stratę na działalności ciepłowniczej odnotowało w 2019 w tej grupie aż 90% przedsiębiorstw. Teoretycznie powinno być odwrotnie, gdyż wytwarzanie energii elektrycznej powinno zwiększyć przychody niezależnie od regulacji i ograniczyć koszty przy zużyciu na potrzeby własne.

Przyczyną może być dotychczasowa formuła taryfy uproszczonej dla kogeneracji oraz luka w wypłacaniu środków w nowym systemie wsparcia.

Przedsiębiorstwa w tej grupie cechuje natomiast nieco lepsza płynność (choć dalej poniżej referencyjnej) niż próby ogółem i znacząco mniejszy poziom uprawnień do zakupu w kolejnym roku. W tej grupie tylko ok. 17% uprawnień z roku 2019 zostanie zakupionych w roku 2020.

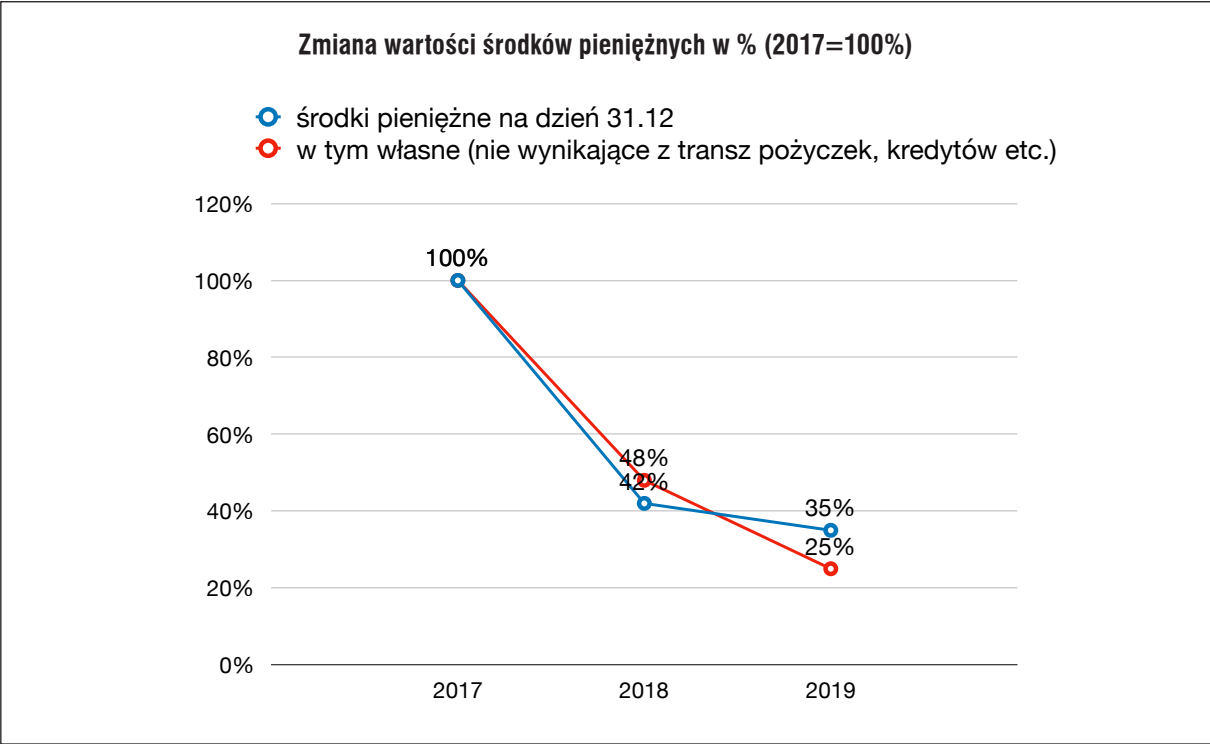
**Rysunek 16. Zmiany wartości średniej amortyzacji
w grupie przedsiębiorstw wytwarzających energię elektryczną w% (100%=2017 r.)**

Tak jak w przypadku ogółu przedsiębiorstw rośnie (i to z większą dynamiką) amortyzacja środków trwałych, jednocześnie większa jest też niestety dynamika wzrostu amortyzacji związanych z umorzeniem zakupionych i umorzonych uprawnień do emisji CO₂.

Zmiany posiadanych do dyspozycji środków pieniężnych wykazują w tej grupie przedsiębiorstw podobne, jak w całej badanej grupie, negatywne trendy.

Środki własne w ciągu dwóch lat stopniały w stosunku do roku 2017 r o 75%. Sytuację ratują nieco środki obce, które poprawiają relacje środków pieniężnych będących do dyspozycji przedsiębiorstw na koniec roku do 35% w odniesieniu do 2017 r.

Jest to jednak niebezpieczny trend (oraz poziom) mając na uwadze potrzeby inwestycyjne przedsiębiorstw ciepłowniczych.

Rysunek 17. Zmiany zasobów środków pieniężnych w grupie przedsiębiorstw wytwarzających energię elektryczną w% (100%=2017 r.)

PODSUMOWANIE

Możliwość realizacji inwestycji wynikających z kolejnych wyzwań stawianych przed sektorem ciepłownictwa systemowego w regulacjach europejskich jak również krajowych, uwarunkowane są od kondycji finansowej branży. Jak pokazują przedstawione w raporcie informacje nie są one pozytywne. Przedsiębiorstwa ciepłownicze znajdują się w trudnym położeniu, szczególnie w obliczu oczekiwanej, znaczącej absorpcji środków pomocowych z Unii Europejskiej dedykowanych dla modernizacji ciepłownictwa.

Tabela 3. Zdolność realizacji inwestycji – relacje kapitału własnego i obcego (wartości uśrednione w grupie przedsiębiorstw poddanych badaniu)

I część (z pożyczkami, kredytami, dotacjami)	2017	2018	2019
(Amortyzacja + zysk netto + Środki pieniężne)	15170	10997	9659
Nakłady inwestycyjne	7511	9429	11057
<i>Nakłady/(Amortyzacja + Zysk netto + Środki pieniężne)</i>	50%	86%	114%
II część	2017	2018	2019
(Amortyzacja + zysk netto + Środki pieniężne – Kapitał obcy)	13664	10283	8571
Nakłady inwestycyjne	7511	9429	11057
<i>Nakłady/(Amortyzacja + Zysk netto + Środki pieniężne – Kapitał obcy)</i>	55%	92%	129%

Sprostanie wszystkim oczekiwaniom wymaga skorelowania polityki regulacyjnej z wymogami „zdrowej” ekonomii.

Potwierdza to powyższe zestawienie. Dane w pierwszej części tabeli przedstawiają, czy przedsiębiorstwa mogły pokryć dostępnymi środkami własnymi i obcymi (pożyczki, kredyty, dotacje) nakłady na inwestycje w danym roku. Wartość większa niż 100% oznacza, że nakłady przewyższają możliwości finansowe przedsiębiorstwa.

W drugiej części tabeli widoczny jest wpływ na zdolność realizacji inwestycji bez kapitału obcego (dotacje, pożyczki, kredyty). Po jego odjęciu od zasobów finansowych przedsiębiorstwa widzimy, jak zmniejsza się zdolność pokrycia wydatków na inwestycje w danym roku. Nie są tu uwzględnione raty kapitałowe, a jak wynika z analizy zadłużenia długo i krótkoterminowego te obciążenia stałe dla wydatków ulegają zwiększeniu.

Dla stabilizacji działalności i równoległego prowadzenia procesów inwestycyjnych przedsiębiorstwom ciepłowniczym brakuje bufora w postaci środków pieniężnych na reakcję na zmiany rynkowe w zakresie kosztów zmiennych czy też czynniki ryzyka takie jak zmiany wielkości sprzedaży ciepła wynikające np. ze wzrostu temperatur zewnętrznych czy krótszego okresu dostaw ciepła. Poprawa tego stanu jest nowym wyzwaniem dla polityki regulacyjnej w obszarze ciepłownictwa.